MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Novembru, 2004

Citazzjoni Numru. 502/2003

Anthony Borg

vs

Maria Assunta Borg

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 23 ta' Mejju 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-attur izzewweg lill-konvenuta fid-9 ta' Dicembru 1986 skond ma jirrizulta mic-certifkat taz-zwieg li qed jigi anness u markat bhala Dokument "A", u minn dan iz-zwieg twieldu zewg ulied u cjoe' Maxine u Tammy li huma t-tnejn minorenni.

Illi l-kontendenti huma legalment separati minn xulxin permezz ta’ kuntratt ta’ separazzjoni konsenswali fl-atti tan-Nutar Tonio Spiteri datat 29 ta’ Novembru 2001.

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha.

Illi l-kunsens tal-partijiet ghall dan iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu u ta’ wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

Illi l-kunsens ta’ l-attur ghal dan iz-zwieg inkiseb b’qerq dwar kwalita’ tal-konvenuta li tista’ mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi ghalhekk l-imsemmi zwieg huwa null u bla effett *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (c) u/jew (d) u/jew (f) tal-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.**

Illi l-istess attur talab lil din l-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett kif hawn fuq spjegat.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta ngunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat id-digriet ta’ l-affidavits tal-partijiet datat 12 ta’ Gunju 2003.

Rat il-verbal tas-seduta tat-30 ta’ Ottubru 2003 fejn l-konvenuta tat ruhha notifikata bic-citazzjoni attrici u bl-avviz tas-smiegh tal-kawza, u l-Qorti estendiet it-terminu ghall-prezentata ta’ l-affidavits attrici b’erbghin (40)

gurnata ohra, u l-kawza giet differita ghall-finali trattazzjoni ghall-14 ta' Jannar 2004.

Rat in-nota ta' l-attur datata 5 ta' Jannar 2004 fejn esebixxa l-affidavit tieghu.

Rat il-verbal tas-seduta tal-14 ta' Jannar 2004 fejn il-partijiet inghataw terminu ta' ghoxrin (20) gurnata kull wiehed sabiex jipprezentaw in-noti ta' osservazzjonijiet, bit-terminu tal-konvenuta jibda jghodd min-notifika tan-nota attrici. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' Novembru 2004.

Rat li l-konvenuta ghalkemm tat ruhha notifikata ma pprezentat l-ebda nota ta' eccezzjonijiet u ghalhekk baqghet kontumaci.

Rat li l-ebda parti ma' pprezentat l-ebda nota ta' osservazzjonijiet.

Rat il-provi kollha prodotti.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur ippremetta illi b'din ic-cerimonja effettivament ma nholoqx kuntratt validu ta' zwieg u dan peress li l-kunsens ta' wahda u/jew l-iehor mill-partijiet ghall-istess kuntratt kien vizzjat ghal diversi ragunijiet previsti mill-**artikolu 19 (1) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**, u precizament ghal dak li hemm indikat **fis-subincizi (c), (d) u (f) tal-artikolu 19 (1) tal-istess Kap 255.**

Illi **l-artikolu 19 (1) (c) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

Artikolu 19 (1*)* *"B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(c) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga";*

(d) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anolomija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".*

(f) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".*

Illi l-qerq ravvizat fid-dispozizzjoni ta' l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap. 255** jincidi direttament fuq l-intellett ta' xi wahda mill-partijiet fiz-zwieg u ndirettament fuq il-volonta' tal-persuna ngannata. F'din id-dispozizzjoni, ghalhekk dak li jintlaqat direttament mhux il-kunsens, izda l-intellett. Kif jispjega l-gurista ***Jose' Castano***:-

"Il dolo causa direttamente errore nell'intelletto del paziente, il quale ex errore consente. Con la particella ex vogliamo significare l'immediata causalita' dell' errore sul consenso. L'atto di consentire pero' e' atto entittivamente di volonta". ***(Il Sacremento del Matrimonio, Roma, 1992, p. 357)***. Dan il-qerq jista' jigi kemm minn wahda mill-partijiet fiz-zwieg kif ukoll minn terza persuna. *"In definittiva, quello che conta e che il dolus abbia influsso nel consenso, cioe' che il consenso matrimoniale provenga dall' errore doloso, senza il quale il consenso non sarebbe mai stato espresso"* (op. cit. P. 358).

Illi biex tissussisti s-sitwazzjoni ravvizata fil-paragrafu in dizamina jridu jikkonkorru erba' affarijiet:-

i) il-qerq perpetrat bil-hsieb li wiehed jikseb il-kunsens tal-parti;

ii) li l-qerq ikun incida fuq il-kunsens tal-parti;

iii) li l-qerq ikun jirrigwarda xi kwalita' tal-parti l-ohra; u

iv) li din il-kwalita' tkun tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-attrici ssemmi wkoll l-**artikolu 19 (1) (d)** li jipprovdi li zwieg ikun null jekk *"vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg"*.

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni, il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. Li kieku l-legislatur irrikjeda maturita' shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"la piena avvertenza e il deliberato consenso … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva ... La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli oblighi essenziali da assumersi e ai doveri cognugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la

volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e ponderato (immaturita' di giudizio)" ***(Bersini. F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale (Torino, 1994)**, p. 97.)

Illi l-istess awtur ikompli jispjega li *"e necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazzione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o ad dirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio. "… … se il soggetto non e' in grado di superare (i) condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui non e stata libera; In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei rigwardi della parole"* ***(Pompedda, MF.,*** **Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento (Bologna, 1991)**, pp. 231, 233).

Illi l-awtur ***Viladrich*** jispjega li:-

"The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the

procreation and education of the offspring” (***Viladrich, P.J.*****, Matrimonial Consent in Code of Cannon Law Annotated (Montreal, 1993**)*, p. 686).*

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** dan jikkunsidra kemm is-simulazzjoni totali (*colorem habens, substantiam vero nullam*) kif ukoll dak parzjali (*colorem habens, substantiam vero alteram*) tal-kunsens.

Illi kif gie spjegat minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **“Alfred Tonna vs Maria Tonna”,** (P.A. 31 ta’ Jannar 1996), u fil-kaz **“Muscat vs Borg Grech”**, (P.A. 14 ta’ Awissu 1995, *“ikun hemm simulazzjoni meta, fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimonjali parti jew ohra (jew it-tnejn) esternament turi li qed taghti l-kunsens matrimonjali izda nternament u b’att pozittiv tal-volonta' taghha tkun qed tichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg (simulazzjoni totali) jew, dejjem b'dak l-att pozittiv tal-volonta', tkun qed teskludi xi element jew proprjeta' essenzjali ghaz-zwieg (simulazzjoni parzjali)”.*

Illi kif gie nsenjat fid-decizjonijiet fl-ismijiet **“Francesco Teuma vs Luigi Camilleri et”**, (Qorti tal-Kummerc, - 1 ta' Ottubru 1884, Vol. X p. 912):-

“A poter dedursi la invalidita' dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la verita', ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero”.

Illi meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti kunsens validu ghaz-zwieg, pero’ bl-atti tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda *a priori* certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe’ ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda *a priori* z-zwieg, jew inkella fejn waqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe’ saret simulazzjoni parzjali.

Illi taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax xi wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu, kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghal separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-istremi tal-annullament.

Illi ghar-rigward tas-simulazzjoni totali, il-Qorti fil-kaz **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju, 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ppruvat li l-*finis operis* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg. Il-Qorti f'decizjoni ohra Taghha **"Cali vs Dr. Albert S. Grech"** (P.A. – 22 ta' Gunju, 1988) qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-idejat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali.

Illi mbaghad fil-kaz **"Galea vs Walsh"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995), il-Qorti spjegat is-simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata"*. Fil-kaz **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A. – 14 ta' Awissu 995) il-Qorti spjegat is-simulazzjoni totali f'dawn il-kliem:-

"ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda ikun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi mill-banda l-ohra, meta nigu ghas-simulazzjoni parzjali, u cjoe' ghall-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kaz **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et noe"** (P.A. 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-elementi essenzjali taz-zwieg bhala l-komunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokrejazzjoni ta' l-ulied. L-

istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawzi **“Grech vs Grech”** (P.A. – 9 ta’ Ottubru 1990), u **“Aquilina vs Aquilina”** (P.A. 30 ta’ Jannar 1991).

(iii) Apprezzament tal-Provi Prodotti.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet izzewgu fid-9 ta’ Dicembru 1986, meta kienu ilhom joqhorgu flimkien minn meta l-konvenuta kellha erbatax-il sena (14) u l-attur kellu tmintax. Jidher li l-istess attur ghamel xi zmien jghix mal-genituri tal-konvenuta qabel iz-zwieg. Il-partijiet izzewgu ghax hasbu li ghalihom din kienet l-unika azzjoni possibbli li setghu jiehdu sabiex jistabbilixxu ndipendenza mill-genituri tal-konvenuta.

Illi fil-fatt jidher li l-partijiet f’din l-kawza kien affetti minn nuqqas ta’ diskrezzjoni necessarja ta’ gudizzju, anke minhabba l-eta’ taghhom, fejn jidher car li ma setghux f’dak il-mument ta’ hajjithom jifhmu f’hiex kien jikkonsisti l-istess zwieg, is-sinifikat tieghu, l-elementi essenzjali ta’ l-istess, u l-impenn minnhom mistenni sabiex jaghtu ruhhom lil xulxin ghal hajjithom kollha, kemm fit-tajjeb u anke fil-hazin.

Illi jirrizulta wkoll li waqt l-istess konvivenza taghhom flimkien konsistentement kien hemm nuqqas ta’ komunikazzjoni serja, bl-attur mohhu fix-xoghol u fid-delizzju tal-muturi u l-konvenuta mohhha fl-annimali taghha u affarijiet ohra ta’ natura personali, li ma’ kellhom x’jaqsmu xejn mal-komunjoni ta’ hajja rikjesta fiz-zwieg. Dan ma jfissirx li bniedem ma ghandux ikollu delizzju, izda bl-ebda mod m’ghandu jservi ta’ mezz sabiex tevita lill-parti l-ohra. Fil-fatt l-istess attivitajiet gew utilizzati minn kull parti sabiex jaljenaw ruhhom ta’ kuljum mill-hajja li kienu qed jghixu flimkien, b’dan li jirrizulta li kull parti kienet taghmel minn kollox sabiex tevita kuntatt mal-parti l-ohra. Dan certament imur kontra kull kuncett ta’ *‘consortium vitae’* tant mehtieg u essenzjali ghall-haja mizzewga. Mhux hekk biss izda jidher li kull parti f’din il-kawza kienet tippreferi persuni ohrajn sabiex ma’ min tqatta’ l-hin minflok lil xulxin. Hekk l-attur kien dejjem ifittex dak li huwa jsejjah bhala l-hbieb tieghu anke sabiex isiefer

barra minn Malta, filwaqt li l-konvenuta jidher li kellha diversi relazzjonijiet ma’ rgiel ohra.

Illi ghalhekk din il-Qorti thoss li f’dan il-kaz l-kunsens taz-zewg partijiet kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq l-elementi essenzjali ta’ l-istess, frott anke ta’ l-immaturita’ gravi taghhom li fil-mument taz-zwieg ghamilha mpossibbli ghalihom li jifhmu l-kuncett innifsu u l-portata u s-sinfikat rejali ta’ mpenn ghall-hajja mizzewga. Ghalhekk il-kunsens taghhom kien vizzjat a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 25 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Illi ghalhekk it-talba ta’ l-attur ghandha tigi milqugha, u z-zwieg li gie celebrat bejn il-kontendenti fid-9 ta’ Dicembru 1986 ghandu jigi dikjarat null a bla effett *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255.**

<u>III.   KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi fil-kontumcja tal-konvenuta, **tilqa’ t-talba attrici** b’dan illi:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg ikkuntrattat bejn il-kontendenti fid-9 ta’ Dicembru 1986 huwa null u bla effett skond id-dispozizzjonijiet ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------